

В. В. Мужилівський,

аспірант кафедри фінансів і кредиту,
Харківський національний університет будівництва
та архітектури

ЕКОНОМІЧНІ КРИТЕРІЇ ВПРОВАДЖЕННЯ ОБОВ'ЯЗКОВОГО СТРАХУВАННЯ

Незважаючи на досить велику кількість видів обов'язкового страхування в Україні, дієвість більшості з них є сумнівною, оскільки лише незначна частина законодавчо закріплених видів є затребуваною та ефективною. Проблема полягає в тому, за якими саме критеріями слід впроваджувати обов'язкове страхування та чи є покриття, що пропонується за умовами діючих видів достатнім для ліквідації наслідків від настання негативних подій. Для визначення таких критеріїв критично проаналізовано існуючі погляди вітчизняних і зарубіжних учених відносно заданого аспекту.

В роботі Ради з охорони здоров'я Нідерландів розглянуто питання щодо обов'язкових видів страхування відносно особистості, її життя та здоров'я. Автори роботи вважають, що економічна ефективність і захист людей від хвороб не є достатнім критерієм для впровадження обов'язкового страхування, оскільки потрібні і додаткові критерії, серед яких виділимо такі [1]:

1) захист людей від самостійного прийняття рішень відносно свого стану здоров'я, що матимуть негативні наслідки у довготривалій перспективі та від негативних наслідків, що настануть у результаті несприятливих рішень, що приймаються другими особами;

2) небажання осіб страхуватися, оскільки вони розраховують в подальшому на ліквідацію негативних явищ за рахунок інших осіб на умовах солідарності. Нідерландський науковець М. Фор також звертає увагу на даний критерій, називаючи його «зовнішнім аргументом», який полягає в тому, що постраждалі особи, які не є незастрахованими, покладають високі витрати на інших, зокрема на суспільство в цілому [2];

3) підвищення ефективності здійснення діяльності, відносно якої відбувається страхування. Результатом запровадження обов'язкового медичного страхування стане розвиток галузі охорони здоров'я.

О. Залетов відмічає, що як свідчить світовий досвід, обов'язкове страхування запроваджувалось, як правило, на основі таких критеріїв:

—якщо певна група ризиків не приймалась страховиками на страхування на комерційній основі у зв'язку з нерентабельністю;

—страхувальник недооцінює ступінь небезпеки та можливі наслідки настання страхового випадку, тобто ризик настільки розповсюджений, що він являє собою серйозну соціальну проблему;

—якщо ризик дуже серйозний, хоча і не так широко розповсюджений;

—обов'язкове страхування може бути необхідне, коли законодавство вимагає забезпечення відповідальності фізичних та юридичних осіб, як умова отримання ліцензій на здійснення певного виду діяльності [3].

У роботі, присвяченій дослідженню економічних критеріїв обов'язкового страхування [2] стверджується, що основним аргументом на користь запровадження обов'язкового страхування є неплатоспроможність особи, що є потенційним заподіювачем шкоди. В умовах відсутності платоспроможності у особи, що нанесла шкоду, обов'язкове страхування є ефективним засобом врегулювання збитків. До того ж, без достатнього фінансового забезпечення витрати будуть покладені на суспільство, що в свою чергу призведе до поширення наслідків настання негативного випадку.

Однак, збалансована ситуація може бути досягнута в разі, якщо страховик має можливість контролювати поведінку страхувальників [4, с. 10]. Необхідність контролю страховиком поведінки страхувальника є результатом, що впливає з проблеми «морального ризику», контроль над якою також є важливим економічним критерієм при введенні обов'язкового страхування. Проблема морального ризику є недбалістю та небажанням страхувальника вживати попереджувальні заходи відносно ризику, від якого він вже застрахований. Водночас, при існуванні проблеми морального ризику поряд з обов'язковим страхуванням, ефективність останнього викликає значні сумніви.

Ще один критерій може бути пов'язаний з обачливістю при уведенні обов'язкових видів страхування — це виважена політика державного регулювання на основі співпраці зі страховиками та визначення реальних розмірів страхового покриття для ризиків, за якими має здійснюватися обов'язкове страхування. Крім того, впровадження повинно відповідати критерію конкурентоспроможності, оскільки, за умови монополізації, страховики не будуть зацікавлені в створенні привабливого для страхувальників ринку обов'язкового страхування.

Істотним також є критерій інформатизації, при якому особи, які добре проінформовані про існування ризиків та переваги страхування, повинні були б придбати поліс страхування, однак не могли зробити цього через відсутність інформації [2].

Ще одним критерієм виділяють масштабність суспільного добробуту. Аргументом на користь обов'язкового страхування виступає те, що організація такого страхування може бути дешевшою, що підвищить ефективність захисту від певних ризиків на колективній основі [2].

Таким чином, визначені економічні критерії впровадження обов'язкового страхування походять з основних проблем, з якими стикається страхова галузь, держава і суспільство в цілому. Завдяки використанню вказаних критеріїв при впровадженні обов'язкового страхування, можна досягнути вищих показників ефективності здійснення такого страхування та вирішити більшість проблем, притаманних даній галузі.

Список літератури

1. Executive summary / [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://www.gezondheidsraad.nl/>
2. Faure M. G. Economic Criteria for Compulsory Insurance / [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://www.genevaassociation.org/>
3. Обов'язкове страхування. Посібник / О.В. Бондар [та ін.]. — К.: Міжнародна агенція «BeeZone», 2005. — 496 с.
4. Faure M. and Hui W. An Economic Analysis of Compensation for Oil Pollution Damage / [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://arno.unimaas.nl/>

УДК 368.01.

О. В. Мурашко,

канд. екон. наук, доц.,
доцент кафедри страхування,
ДВНЗ «Київський національний
економічний університет імені Вадима Гетьмана»

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОГО РЕЗУЛЬТАТУ СТРАХОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ

Страхова організація, як і інші суб'єкти підприємницької діяльності, зацікавлені в ефективній роботі, яка визначається перевищенням доходів над витратами. Існують різні погляди з приводу теоретико-методологічних засад і організаційної основи формування фінансового результату.